



Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

10. november 2016*

Eelotsusetaotlus — Eelotsuse kiirmenetlus — Politseikoostöö ja õigusosalane koostöö kriminaalasjades — Euroopa vahistamismäärus — Raamotsus 2002/584/JSK — Artikli 1 lõige 1 — Mõiste „kohtuotsus“ — Artikli 6 lõige 1 — Mõiste „vahistamismääruse teinud õigusasutus“ — Leedu Vabariigi justiitsministeeriumi poolt vangistuse täideviimiseks tehtud Euroopa vahistamismäärus

Kohtuasjas C-477/16 PPU,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Rechtbank Amsterdam (Amsterdam esimese astme kohus, Madalmaad) 2. septembri 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse samal päeval, Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses, mis puudutab

Ruslanas Kovalkovast,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president T. von Danwitz, kohtunikud E. Juhász, C. Vajda, K. Jürimäe (ettekandja) ja C. Lycourgos,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 111 pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma menetluse kirjaliku osata ning arvestades 5. oktoobri 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Madalmaade valitsus, esindajad: M. Bulterman, H. Stergiou ja B. Koopman,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze, M. Hellmann, J. Möller ja R. Riegel,
- Kreeka valitsus, esindaja: E. Tsaousi,
- Soome valitsus, esindaja: S. Hartikainen,
- Rootsi valitsus, esindajad: A. Falk, C. Meyer-Seitz, U. Persson, N. Otte Widgren, H. Shev ja F. Bergius,
- Euroopa Komisjon, esindajad: R. Troosters ja S. Grünheid,

* Kohtumenetluse keel: hollandi

olles 19. oktoobri 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT L 81, lk 24, edaspidi „raamotsus“) artikli 1 lõiget 1 ja artikli 6 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud sellise Euroopa vahistamismääruse täitmisel Madalmaades, mille Leedu Vabariigi justiitsministeerium (edaspidi „Leedu justiitsministeerium“) tegi Ruslanas Kovalkovase suhtes, et pöörata Leedus täitmisele vabadusekaotuslik karistus.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Raamotsuse põhjendused 5–9 on sõnastatud järgmiselt:
 - „(5) Tulenevalt eesmärgist kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks tuleks kaotada liikmesriikidevaheline väljaandmine ja asendada see õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga. Lisaks sellele võimaldab süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks uue lihtsustatud üleandmissüsteemi sisseviimine kõrvaldada keerukuse ja võimalikud viivitused, mis on omased praegusele väljaandmiskorrale. Tavapärased koostöosuhted, mis on siiani domineerinud liikmesriikide vahel, tuleks asendada kriminaalasjades tehtud otsuste vaba liikumisega, mis hõlmaks nii kohtuotsuse eelseid kui lõplikke otsuseid vabadusel, turvalisusel ning õigusel rajaneva ala raamistikus.
 - (6) Käesolevas raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mida Euroopa Ülemkogu nimetas õiguslase koostöö nurgakiviks.
 - (7) [Kuna] 13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioonile rajatud mitmepoolse väljaandmissüsteemi asendamise eesmärki ei suuda seoses selle ulatuse ja toimega ühepoolset tegutsevad liikmesriigid piisavalt saavutada ning seda saab paremini saavutada liidu tasandil, võib nõukogu võtta meetmeid vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele, millele on osutatud [EL] artiklis 2 ja [EÜ] artiklis 5. Viimati nimetatud artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev raamotsus kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärgi saavutamiseks.
 - (8) Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta tehtud otsuseid tuleb piisavalt kontrollida, mis tähendab, et selle liikmesriigi õigusasutus, kus tagaotsitav on vahistatud, peab tegema otsuse tema üleandmise kohta.
 - (9) Keskasutuste roll Euroopa vahistamismääruse täitmisel peab piirduma praktilise ja haldusabiga.“

4 Raamotsuse artikkel 1 „Euroopa vahistamismääruse määratlus ja selle täitmise kohustus“ sätestab:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

[...]“

5 Raamotsuse artiklites 3, 4 ja 4a on ette nähtud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud ja vabatahtlikud alused. Raamotsuse artikkel 5 käsitleb vahistamismääruse teinud liikmesriigis teatavatel juhtudel antavaid tagatise.

6 Raamotsuse artikkel 6 „Pädevate õigusasutuste määramine“ sätestab:

„1. Vahistamismääruse teinud õigusasutus on vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus, mis on pädev tegema Euroopa vahistamismäärust selle riigi õiguse alusel.

2. Vahistamismäärust täitev õigusasutus on vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutus, mis on pädev Euroopa vahistamismäärust täitma selle riigi õiguse alusel.

3. Iga liikmesriik teatab nõukogu peasekretariaadile, milline on tema õiguse alusel pädev õigusasutus.“

7 Raamotsuse artikkel 7 „Tuginemine keskasutusele“ näeb ette:

„1. Iga liikmesriik võib määrata pädevaid asutusi või ametiisikuid abistama keskasutuse või mitu keskasutust, kui see on tema õigussüsteemis nii sätestatud.

2. Liikmesriik võib, kui see osutub vajalikuks tulenevalt tema kohtusüsteemi korraldusest, panna oma keskasutuse(d) vastutama Euroopa vahistamismääruste edastamise ja vastuvõtmise haldamise ning kogu muu ametliku kirjavahetuse eest, mis on nendega seotud.

Liikmesriik, kes soovib kasutada käesolevas artiklis osutatud võimalusi, edastab nõukogu peasekretariaadile teabe, mis on seotud määratud keskasutuse või keskasutustega. Edastatud andmed on otsuse teinud liikmesriigi kõigile asutustele siduvad.“

Madalmaade õigus

8 Raamotsus võeti Madalmaade õigusesse üle Overleveringswet'iga (üleandmist käsitlev seadus). Selle seaduse artikkel 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas seaduses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

b) Euroopa vahistamismäärus – Euroopa Liidu liikmesriigi õigusasutuse kirjalik otsus, et teise liikmesriigi õigusasutus võtaks isiku vahi alla ja annaks ta üle;

[...]

i) vahistamismääruse teinud õigusasutus – vahistamismääruse teinud Euroopa Liidu liikmesriigi õigusasutus, kes on pädev tegema Euroopa vahistamismäärust siseriikliku õiguse alusel;

[...]“

9 Üleandmist käsitleva seaduse artikkel 5 sätestab:

„Isikud antakse üle vaid teiste Euroopa Liidu liikmesriikide vahistamismääruse teinud õigusasutustele käesoleva seaduse või selle alusel ette nähtud õigusnormide alusel.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 10 Jonavos apylinkės teismas (Jonava piirkonnakohus, Leedu) mõistis 13. veebruari 2012. aasta otsusega Leedu kodanikule R. Kovalkovasele raskete tervisekahjustuste tekitamiseks kvalifitseeritud teo eest nelja aasta ja kuue kuu pikkuse vabadusekaotusliku karistuse. Leedu justiitsministeerium tegi 2013. aasta augustis R. Kovalkovase suhtes Euroopa vahistamismääruse, mille ese oli viia Leedus täide veel kandmata jäänud osa karistusest – kolm aastat, üksteist kuud ja viis päeva.
- 11 Rechtbank Amsterdami (Amsterdami esimese astme kohus, Madalmaad) kui vahistamismäärust täitva õigusasutuse poole pöörduti taotlusega pidada R. Kovalkovas kinni ja anda ta üle Leedu õigusasutustele.
- 12 Arvestades nõukogu 14. detsembri 2007. aasta lõpparuandes liikmesriikide praktika kohta seoses Euroopa vahistamismäärusega (lõpparuanne vastastikuste hindamiste neljanda vooru kohta – „Euroopa vahistamismääruse ja vastava liikmesriikidevahelise üleandmiskorra praktiline kohaldamine“: aruanne Leedu kohta (12399/2/07 REV 2)) sisalduvaid andmeid, tekib sellel kohtul kahtlus, kas sellise ametiasutuse nagu Leedu justiitsministeerium tehtud Euroopa vahistamismäärust tuleb käsitada tehtuna „õigusasutuse“ poolt raamotsuse artikli 6 lõike 1 tähenduses ja kas seetõttu kujutab see Euroopa vahistamismäärus endast raamotsuse artikli 1 lõike 1 tähenduses „kohtuotsust“.
- 13 Nimetatud kohtul tekib selles osas küsimus, kas mõisteid „kohtuotsus“ ja „õigusasutus“ tuleb tõlgendada liidu õiguse autonoomsete mõistetena või on liikmesriikidel õigus nende tähendus ja kohaldamisala ise kindlaks määrata.
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kui need mõisted jäävad liikmesriikide õiguse kohaldamisalasse, siis arvestades eelkõige raamotsuse põhjendusi 5, 6 ja 9, võib kahelda, kas Leedu Vabariigi valik määrata Leedu justiitsministeerium „vahistamismäärusi tegevaks õigusasutuseks“ raamotsuse artikli 6 lõike 1 tähenduses on raamotsusega kooskõlas, kuna see valik on vastuolus raamotsuse eesmärgiga üleandmismenetlused „depolitiseerida“.
- 15 Kui neid mõisteid tuleb aga pidada liidu õiguse autonoomseteks mõisteteks, siis leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus 1. juuni 2016. aasta kohtuotsuse Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385) punktide 56 viidates, et sellest tulenevalt eeldavad need mõisted, et Euroopa vahistamismääruse teeks asutus, kellele on antud pädevus, mis võimaldab tal tagada Euroopa vahistamismääruse tegemise etapis piisava kohtuliku kaitse. Arvestades vastastikuse tunnustamise põhimõtet, millel raamotsus põhineb, on tema hinnangul põhimõtteliselt välistatud, et Euroopa vahistamismääruse võiks teha mõni liikmesriigi ministeerium. Selles osas ei pruugi olla tähtsust asjaolul, et Euroopa vahistamismäärus põhineb selle liikmesriigi kohtu otsusel.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul võib ministeeriumi tehtud Euroopa vahistamismääruse lugeda tehtuks „õigusasutuse“ poolt raamotsuse artikli 6 lõike 1 tähenduses, kui see tehakse eranditult selle kohtu taotlusel, kes on teinud süüdimõistva kohtuotsuse ja selle kohtu otsuse täitmiseks, kes pidas Euroopa vahistamismääruse tegemist vajalikuks.

- 17 Neil asjaoludel otsustas Rechtbank Amsterdam (Amsterdami esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
1. Kas mõisted „õigusasutus“, mida on kasutatud raamotsuse [...] artikli 6 lõikes 1, ja „kohtuotsus“, mida on kasutatud raamotsuse [...] artikli 1 lõikes 1, on liidu õiguse autonoomsed mõisted?
 2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav: milliste kriteeriumide alusel on võimalik kindlaks määrata, kas teatav vahistamismääruse teinud liikmesriigi asutus on viidatud õigusnormide tähenduses „õigusasutus“ ja kas tema tehtud Euroopa vahistamismäärus on nende tähenduses „kohtuotsus“?
 3. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav: kas [Leedu] justiitsministeerium kuulub raamotsuse [...] artikli 6 lõikes 1 kasutatud mõiste „õigusasutus“ alla ja kas nimetatud ametiasutuse tehtud Euroopa vahistamismäärus on seega „kohtuotsus“ raamotsuse [...] artikli 1 lõike 1 tähenduses?
 4. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis kas sellise ametiasutuse nagu [Leedu] justiitsministeerium nimetamine õigusasutuseks, kes teeb vahistamismäärusi, on liidu õigusega kooskõlas?

Kiirmenetlus

- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas taotluse lahendada käesolev eelotsusetaotlus Euroopa Kohtu kodukorra artikli 107 alusel eelotsusetaotluse kiirmenetluses.
- 19 Nimetatud kohus põhjendab taotlust asjaoluga, et R. Kovalkovas on praegu kinni peetud, oodates oma tegelikku üleandmist Leedu ametivõimudele.
- 20 Seoses sellega tuleb märkida esiteks, et käesolev eelotsusetaotlus puudutab raamotsuse tõlgendamist, mis kuulub EL toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisega reguleeritud valdkonda, mis puudutab vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala. Eelotsusetaotluse võib seega lahendada kiirmenetluses.
- 21 Teiseks tuleb kiireloomulisuse tingimusega seoses vastavalt Euroopa Kohtu praktikale arvesse võtta asjaolu, et isikult, keda põhikohtuasi puudutab, on käesoleval ajal võetud vabadus ja tema jätkuv kinnipidamine sõltub põhikohtuasja lahendusest (kohtuotsus, 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 24). Eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgituste kohaselt peeti R. Kovalkovas kinni tema suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisel.
- 22 Neil asjaoludel otsustas Euroopa Kohtu neljas koda 12. septembril 2016 ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist rahuldada eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotluse lahendada eelotsusetaotlus kiirmenetluses.
- 23 Ühtlasi otsustati kodukorra artikli 111 alusel jätta kodukorra artikli 109 lõikes 2 osutatud menetluse kirjalik osa ära.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene kuni kolmas küsimus

- 24 Oma esimese kuni kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas raamotsuse artikli 6 lõikes 1 viidatud mõiste „õigusasutus“ on liidu õiguse autonoomne mõiste ja kas raamotsuse artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selline täitevvõimuorgan nagu Leedu justiitsministeerium on hõlmatud mõistega „vahistamismääruse teinud

õigusasutus“ selle sätte tähenduses, millest tulenevalt võib tema poolt sellise kohtuotsuse täitmisele pööramiseks tehtud Euroopa vahistamismäärust, millega isikule on mõistetud vabadusekaotuslik karistus, käsitada „kohtuotsusena“ raamotsuse artikli 1 lõike 1 tähenduses.

- 25 Sissejuhatuses tuleb meelde tuletada, et nagu nähtub eelkõige nimetatud raamotsuse artikli 1 lõigetest 1 ja 2 ning põhjendustest 5 ja 7, on raamotsuse eesmärk asendada liikmesriikidevaheline mitmepoolne väljaandmissüsteem, mis põhineb 13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioonil, vastastikuse tunnustamise põhimõttele rajaneva õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmisele pööramiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks (kohtuotsus, 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 26 Raamotsuse eesmärk, mis põhineb suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel, on seega karistusõiguse rikkumises süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmise uue lihtsustatud ja tõhusama süsteemi sisseviimisega hõlbustada ja kiirendada õigusala koostööd, et aidata saavutada eesmärki kujundada Euroopa Liit vabadel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks (kohtuotsus, 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 76 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 27 Liikmesriikide vastastikuse usalduse ning vastastikuse tunnustamise põhimõtte on liidu õiguses väga olulised, kuna need võimaldavad luua ja säilitada sisepiirideta ala. Konkreetsemalt on vastastikuse usalduse põhimõtte kohaselt iga liikmesriik kohustatud eelkõige vabadel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala osas eeldama – välja arvatud juhul, kui esineb erandlikke asjaolusid –, et kõik ülejäänud liikmesriigid järgivad liidu õigust ja eriti liidu õiguses tunnustatud põhiõigusi (vt kohtuotsus, 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 78 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 28 Vastastikuse tunnustamise põhimõtte, mis on õigusala koostöö „nurgakivi“, tähendab raamotsuse artikli 1 lõike 2 kohaselt seda, et liikmesriigid on põhimõtteliselt kohustatud Euroopa vahistamismääruse täitma. Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib keelduda vahistamismääruse täitmisest ainult raamotsuse artiklis 3 ammendavalt loetletud juhtudel või raamotsuse artiklites 4 ja 4a loetletud täitmata jätmise vabatahtlikel alustel. Lisaks võib vahistamismääruse täitmisele seada tingimusi üksnes raamotsuse artiklis 5 ette nähtud tingimustel (kohtuotsus, 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punktid 79 ja 80 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 29 Samas tuleb raamotsuse sätete kohaselt täita vaid raamotsuse artikli 1 lõike 1 tähenduses Euroopa vahistamismäärused. Raamotsuse artikli 1 lõikest 1 tuleneb, et Euroopa vahistamismäärus on „kohtuotsus“, mis eeldab, et selle oleks teinud „õigusasutus“ raamotsuse artikli 6 lõike 1 tähenduses.
- 30 Viimati nimetatud sätte kohaselt on vahistamismääruse teinud õigusasutus vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus, kes on pädev tegema Euroopa vahistamismäärust selle riigi õiguse alusel.
- 31 Kuigi vastavalt liikmesriikide menetlusautonoomia põhimõttele viitab raamotsuse artikli 6 lõige 1 liikmesriikide õigusele, tuleb tõdeda, et see viide piirdub õigusasutuse nimetamisega, kes on pädev Euroopa vahistamismäärust tegema. Järelikult ei puuduta see viide mõiste „õigusasutus“ määratlust ennast.
- 32 Neil tingimustel ei saa raamotsuse artikli 6 lõike 1 tähenduses mõiste „õigusasutus“ tähendust ja ulatust jätta liikmesriikide otsustada (vt analoogia alusel kohtuotsused, 17.7.2008, Kozłowski, C-66/08, EU:C:2008:437, punkt 43, ja 16.11.2010, Mantello, C-261/09, EU:C:2010:683, punkt 38).

- 33 Sellest tuleneb, et raamotsuse artikli 6 lõikes 1 toodud mõistet „õigusasutus“ tuleb kogu liidu territooriumil tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt, mis Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tähendab seda, et võetakse arvesse nii selle sätte sõnastust ja konteksti kui ka raamotsuse eesmärgi (vt analoogia alusel kohtuotsus, 28.7.2016, JZ, C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 34 Raamotsuse artikli 6 lõike 1 sõnastuse kohta tuleb märkida, et selles sättes toodud väljend „õigusasutus“ ei viita mitte ainult liikmesriigi kohtunikele või kohtutele, vaid võimaldab laiemas tähenduses katta need ametiasutused, kes asjaomasel õiguskorras osalevad kriminaalkohtumenetluses (täna kuulutatud kohtuotsus, Poltorak, C-452/16 PPU, punkt 33).
- 35 Samas tuleb tõdeda, et nimetatud sättes esitatud mõistet „õigusasutus“ ei saa tõlgendada nii, nagu võimaldaks see katta sellist liikmesriigi täitevvõimuorganit nagu ministeerium.
- 36 Esiteks ei viita mõiste „õigusasutus“ selle tavatähenduses liikmesriikide ministeeriumidele. See mõiste viitab nimelt kohtuvõimule, keda – nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 34 on märkinud – tuleb õigusriigi toimimist iseloomustava võimude lahususe põhimõtte kohaselt täitevvõimust eristada. Nii peetakse õigusasutusteks üldiselt neid ametiasutusi, kes osalevad õiguse mõistmisel, erinevalt muu hulgas ministeeriumidest ja teistest valitsusasutustest, kes teostavad täitevvõimu.
- 37 Teiseks tugineb raamotsus põhimõttele, et Euroopa vahistamismäärusega seotud otsused tehakse kõigi seda tüüpi otsustele omaste tagatistega – eelkõige nendega, mis tulenevad põhiõigustest ja õiguse üldpõhimõtetest, millele on viidatud raamotsuse artikli 1 lõikes 3. See ei eelda mitte ainult seda, et Euroopa vahistamismääruse täitmist puudutava otsuse, vaid ka sellise vahistamismääruse tegemist puudutava otsuse teeb õigusasutus, nii et kogu raamotsusega ette nähtud liikmesriikidevaheline üleandmismenetlus toimub kohtuliku kontrolli all (vt selle kohta kohtuotsus, 30.5.2013, F., C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punktid 39, 45 ja 46).
- 38 Selles kontekstis lubab raamotsuse artikkel 7 liikmesriikidel selles sättes ette nähtud tingimustel ja kui see on tulenevalt nende kohtusüsteemi korraldusest vajalik, kasutada Euroopa vahistamismääruste edastamiseks ja vastuvõtmiseks kohtuvälise asutuse – ehk keskasutuse – abi.
- 39 Kuigi liikmesriigi ministeerium võib olla artikli 7 tähenduses mõistega „keskasutus“ hõlmatud, tuleneb sellest artiklist – tõlgendatuna koosmõjus raamotsuse põhjendusega 9 – siiski, et keskasutuste selline sekkumine piirdub pädevate õigusasutuste praktilise ja haldusliku abistamisega. Niisiis ei saa raamotsuse artiklis 7 antud võimalust laiendada selleni, et lubada liikmesriikidel asendada pädevad õigusasutused Euroopa vahistamismääruse tegemisel selle keskasutusega.
- 40 Kolmandaks läheks täitevvõimuorgani nimetamine „vahistamismäärusi tegevaks õigusasutuseks“ raamotsuse artikli 6 lõike 1 tähenduses vastuollu raamotsuse eesmärkidega, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktides 25–28.
- 41 Raamotsuse eesmärk on kehtestada otse õigusasutustevahelise üleandmise lihtsustatud süsteem, mis peab asendama täidesaatva võimu sekkumist eeldava tavapärase suveräänsete riikide vahelise koostöösüsteemi, et tagada kriminaalasjades tehtud otsuste vaba liikumine vabadusel, turvalisusel ning õigusel rajaneval alal.
- 42 Kui aga nimetada Euroopa vahistamismäärusi tegevaks asutuseks selline täitevvõimuorgan nagu Leedu justiitsministeerium, siis antaks sellega tagaotsitavate isikute üleandmise menetluses täitevvõimule otsustuspädevus, mida aga just soovitaksegi raamotsusega kaotada.

- 43 Raamotsuse artikli 1 lõikes 2 sätestatud vastastikuse tunnustamise põhimõte, mille kohaselt peab vahistamismäärust täitev õigusasutus vahistamismääruse teinud õigusasutuse tehtud määruse täitma, rajaneb eeldusel, et õigusasutus on enne Euroopa vahistamismääruse täitmist sekkunud, et teostada selle kohtulik kontroll.
- 44 Kui aga Euroopa vahistamismääruse teeb täitevvõimu teostav asutus, nagu Leedu justiitsministeerium, siis ei võimalda see anda Euroopa vahistamismäärust täitvale õigusasutusele tagatist, et selle vahistamismääruse tegemise üle on teostatud kohtulikku kontrolli ning seega ei ole see piisav põhjendamaks usaldusväärse kõrget taset liikmesriikide vahel, mida meenutati käesoleva kohtuotsuse punktis 26 ja mis on raamotsuse alustala.
- 45 Seega tuleb mõistet „õigusasutus“ raamotsuse artikli 6 lõike 1 tähenduses tõlgendada nii, et see mõiste ei hõlma liikmesriigi ministeeriumi, nagu Leedu justiitsministeerium, mistõttu ei saa tema poolt sellise kohtuotsuse täitmisele pööramiseks tehtud Euroopa vahistamismäärust, millega isikule on mõistetud vabadusekaotuslik karistus, pidada „kohtuotsuseks“ raamotsuse artikli 1 lõike 1 tähenduses.
- 46 Seda tõlgendust ei sea kahtluse alla ka asjaolu, mida Leedu valitsus nimetas Euroopa Kohtu kirjalikele küsimustele esitatud vastuses, et esiteks on Leedu justiitsministeerium pädev vaid rangelt täitma jõustunud kohtuotsust, mille kohus on teinud kohtumenetluse tulemusena, ning teiseks teeb ta seda kohtu taotlusel.
- 47 Leedu valitsuse poolt Euroopa Kohtu kirjalikele küsimustele esitatud andmetest selgub nimelt, et Euroopa vahistamismääruse tegemist puudutavat otsust ei tee mitte kohus, kes tegi vabadusekaotuslikku karistust mõistva otsuse, millel Euroopa vahistamismäärus põhineb, vaid selle teeb lõpuks Leedu justiitsministeerium. Nimetatud ministeerium kontrollib, kas vahistamismääruse tegemise tingimused on täidetud, ning tal on selle proportsionaalsuse osas ka kaalutlusruum.
- 48 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele kuni kolmandale küsimusele vasta, et raamotsuse artikli 6 lõikes 1 viidatud mõiste „õigusasutus“ on liidu õiguse autonoomne mõiste ja raamotsuse artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellise täitevvõimuorgani nagu Leedu justiitsministeerium nimetamine „vahistamismäärusi tegevaks õigusasutuseks“ selle sätte tähenduses, mistõttu ei või tema poolt sellise kohtuotsuse täitmisele pööramiseks tehtud Euroopa vahistamismäärust, millega isikule on mõistetud vabadusekaotuslik karistus, käsitada „kohtuotsusena“ raamotsuse artikli 1 lõike 1 tähenduses.

Neljas küsimus

- 49 Arvestades esimesele kuni kolmandale küsimusele antud vastust, ei ole neljandale küsimusele vaja vastata.

Käesoleva kohtuotsuse tagajärgede ajaline piiramine

- 50 Leedu valitsus, Madalmaade valitsus ja Euroopa Komisjon palusid kohtuistungil Euroopa Kohtul piirata käesoleva kohtuotsuse tagajärgi ajaliselt juhul, kui Euroopa Kohus peaks leidma, et selline täitevvõimuorgan nagu Leedu justiitsministeerium ei ole hõlmatud mõistega „õigusasutus“ raamotsuse artikli 6 lõike 1 tähenduses. Nad viitasid sisuliselt käesoleva kohtuotsuse võimalikele tagajärgedele nende kohtuasjade suhtes, milles Euroopa vahistamismääruse on teinud ametiasutus, kes ei ole selle sätte tähenduses „õigusasutus“.
- 51 Sellega seoses tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et tõlgendus, mille Euroopa Kohus talle ELTL artikliga 267 antud pädevust kasutades liidu õigusnormile annab, selgitab ja täpsustab selle sätte tähendust ja ulatust, nagu seda peab või peaks mõistma ja kohaldama alates selle jõustumise hetkest. Sellest järeldub, et kohus võib ja peab kohaldama õigusnormi selles tõlgenduses

isegi õigussuhetele, mis on tekkinud enne tõlgendamistaotluse kohta tehtud otsuse kuulutamist, kui peale selle on täidetud nimetatud normi kohaldamise pädevusega kohtutele hagi esitamise tingimused (kohtuotsus, 17.9.2014, Liivimaa Lihaveis, C-562/12, EU:C:2014:2229, punkt 80 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 52 Seetõttu võib Euroopa Kohus liidu õiguskorrale omast õiguskindluse üldpõhimõtet kohaldades vaid erandjuhtudel piirata kõikide huvitatud isikute võimalust tugineda mõnele tema tõlgendatud õigusnormile, et vaidlustada heauskselt loodud õigussuhteid. Selleks et sellist piiramist lubada, peavad olema täidetud kaks olulist tingimust, nimelt huvitatud isikute heauskus ja raskete tagajärgede oht (kohtuotsused, 27.2.2014, Transportes Jordi Besora, C-82/12, EU:C:2014:108, punkt 41, ja 22.9.2016, Microsoft Mobile Sales International jt, C-110/15, EU:C:2016:717, punkt 60).
- 53 Käesoleval juhul selgub muu hulgas nõukogu 14. detsembri 2007. aasta aruandest, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 12, et nõukogu on juba varem kritiseerinud, et Leedu justiitsministeerium teeb Euroopa vahistamismäärusi, ning on leidnud, et see on vastuolus nõudega nimetada „õigusasutus“. Neil asjaoludel ei saa väita, et objektiivne ja märkimisväärne ebakindlus liidu õigusnormide reguleerimisala suhtes viis selleni, et Leedu Vabariik tegutses liidu õigusnormide vastaselt.
- 54 Selles olukorras ei ole vaja käesoleva kohtuotsuse ajalist mõju piirata.

Kohtukulud

- 55 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega) artikli 6 lõikes 1 viidatud mõiste „õigusasutus“ on liidu õiguse autonoomne mõiste ja raamotsuse artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellise täitevvõimuorgani nagu Leedu justiitsministeerium nimetamine „vahistamismäärusi tegevaks õigusasutuseks“ selle sätte tähenduses, mistõttu ei või tema poolt sellise kohtuotsuse täitmisele pööramiseks tehtud Euroopa vahistamismäärust, millega isikule on mõistetud vabadusekaotuslik karistus, käsitada „kohtuotsusena“ raamotsuse 2002/584 (muudetud raamotsusega 2009/299) artikli 1 lõike 1 tähenduses.

Allkirjad